

Ábyrgdarblaðstjóri: Jan Müller
Fyrirtakisstjóri: Krístan Dahl
Ljósmyndari: Kallmar Lindenskov

Blaðloft: Randi Jacobsen - Bagu
Joensen - Tórtinn Smith -
Hilmar Jan Hansen -
Jústinus Eldesgaard

Útgevari: P/Í Sosialurinn
Úppseting: P/Í Sosialurinn
Prent: P/Í Pressan 1981

Bústaður: Argjavegi 26
Argjum
Tíðindi
11820

Postadr.: Postsmoga 76
110 Tórshavn
Tíðindi
14720

Bankar og ábyrgd

HAVA vit nakrar ábyrgdarfullar bankar og røkja teir tær samfelagsskyldur, sum áleggja einum banka í einumhvørjum samfelag? Hetta eru spurningar, sum av og á eru frammi í orðaskiftinum. Fyrrverandi lögmaður og nú fólkatingsmaður, Atli Dam, er helst tann av føroyskum politikarum, sum mest hevur vist ónøgd sína við oftani ábyrgdarleysu stóðu bankanna í føroyska samfelagnum.

SUM táverandi lögmaður royndi hann mangan at venda teimum mongu atfinningum móti landsins stýri fyri búskaparligu støðuna í samfelagnum móti bankunum og vísti á teirra manglandi ábyrgd, tá tað snúði seg um at figgja øll hugsandi projekt. Hann hevur eisini leingi víst á tørvandi samfelagsins bankanna í sambandi við, at teir ikki hava viljað lækka rentuna. Á fólkatíngi í farnu viku fanst hann aftur at bankunum og segði ma. "De sociale udgifter til arbejdsløshedsunderstøttelse i de områder, der da aldrig får genåbnet virksomhederne, vil blive lige så store, at Landskassen ikke har en levende chance for at honorere udgiftskravene. Specielt ikke, hvis bankerne fortsat

læner sig tilbage og på uansvarlig vis forholder sig passive, fordi landsstyret alligevel skal fylde op igen med likvide midler lånt af staten".

Í blaðnum í dag ger ein vinnulivsmaður vart við sína ónøgd við bankarnar. Hann spyr, hvar pengarnir, sum tað almenna lænir til bankarnir bliva av! Var ikki júst ætlanin við hesum pengum at kanalysera teir víðari til vinnulívið, soleiðis at vit fáa gongd á aftur spyr hann!

Tað eru tó ikki bert fólkatingsmaðurin Atli Dam og vinnulivsmaðurin Haldor Vang, sum vísa á týðningin, at bankarnir vísa samfelagssinni. Hetta ger Ráðgevið Nevndin viðvíkjandi Føroyum eisini í síni seinastu frágreiðing - í hvussu er óbeinleiðis. Nevndin sigur, at skal føroyska samfelagið ikki heilt stegða upp, tá er neyðugt, at betri rentabilitetur fæst í fiskivinnuna. Eisini sigur hon, at álít má aftur fáast á búskapin dog hon heldur fram: "I den forbindelse er det vigtigt, at der ikke sker kapital-eksport og at sikre, at den finansielle sektors likviditet forbedres, således (og her kemur tað, blaðm.) at likviditetsmangel ikke blokerer for "sunde" erhvervsaktiviteter."

FYRST fólkatingsmaðurin, síðani vinnulivsmaðurin og nú eisini Ráðgevið Nevndin. Øll vísa hesi á, hvussu týðningarmikið tað er, at bankarnir, um teir hava pengar, eru fúsir at læna út til skilagóðar ætlanir.

OG hvussu er tá støðan hjá somu bankum. Vit vita, at teir fleiri ferðir hava fingið almenna hjálp. Hvar henda hjálp er farin er ílt at vita. Sjálvandi verður hon brúkt til konsolidering, men eitt endamálið við henna var eisini, at bankarnir aftur kundu vera við til at figgja skilagóð vinnulivsprojekt, sum góvu arbeiði og inntøkur til samfelagið. Hetta vilja mong vera við, at bankarnir ikki gera. Tað ljóðar, at bankarnir nú í longri tíð hava stongt fyri umrøddu møguleikum, at teir rætt og slætt hava langað lokið á. Og eftir sita vinnulívsfólk við skilagóðum ætlanum og virkjum, sum ikki meira enn æna ella longu eru stongd, tí tey hava ikki tann neyðuga rakstrarkapitalin.

Tað kundi verið áhugavert at fingið at vita, hvat bankarnir hava fingið og hvat almenni stuðulin er brúktur til. Hvat siga bankaleiðslurnar sjálfar til hesar spurningar. Eru atfinningar móti teimum rættar ella byggja tær á mis-skiljingar og tørvandi upplýsing og inn-

lit?

NEYÐARRÓP frá monnum, sum hava brúkligar ætlanir, ið kunnu geva arbeiði og skaffa samfelagnum valuta - men sum ikki sleppa at halda fram ella koma í gongd - eiga vit ikki at lata fara aftur við borðinum. Tær eiga vit at taka í størsta álvara. Er tað veruliga so, at bankarnir við fleiri almennum innspæringum, ikki gera nokk fyri at læna til sunna partin av vinnulívinum, tá kann alt gera tað sama. Tá stegðar alt upp av sær sjálvum, um tað ikki longu eru stegðar upp. Tað er tí greitt, at bankarnir við tí nýggja kapitali teir hava fingið í seinastuni, hava eina samfelagsliga skyldu til at læna pengar. Sjálvandi eiga teir at vísa varsemi, men ein kann eisini vera so varin, at hetta í veruleikan kævur seinasta neistan av vón og framtakshugi. Herfyri avgjórdu bankarnir at broyta rentustøði til gagns fyri brúkaran. Hetta má sigast at vera eitt stig tann rætta vegin.

Seta okkum sera harðar treytir, men:

Danir sanniliga havt vinning av okkara samfelag

-Tað kennist sum at vera bundin á hond og fót, tá hugsað verður um hørdur treytirnar, sum danir hava sett í sambandi við lánini til Føroyar. Tá tað snýr seg um tilskot og lán til tilafturskomin lond eru donsku lánini rentufri og uttan treytir, tí danir roina við at gera handilssamvinnu við hesi lond. Og tá talan er um forbrúkk, so er alt forbrúkið her á landi komið donskum handilsmonnum til góða skrivar Sverre Midjord, tingmaður ma. í greinini.

Nú eru komin undan kavi tey nøvn og teir persónar, sum skulu bjarta tí føroyska samfelagnum. Sambært formanninum í hesi nevnd skal hetta verða rømin av føroyska vinnulívinum. Hetta skuldu verið tey bestu umboð, sum kundu setast fram. Tað heldur formaðurin, sum er fremmandamaður og sostatt ókendur við føroysk viðurskifti.

Hann hevur sjálvandi fingið ábending frá onkrum, tí sjálvur hevur hann ongan møguleika at gera hetta valið. Hvør ella hvørjir, sum hava únevnt hesar persónar til hetta sera

álvarsliga starv, er mærlíkt, men álvaratos: tað tykist mær, at teir, sum únevnt hava, eru líka ókendir við føroyskt vinnulív sum formaðurin, ið er fremmandur.

Eg havi lisið grein, sum Svend Åge Ellefsen hevur í Dimmalætting nr. 74 frá 1. juli, á síðu 8. Eg kann í tí stóra og heila vera fult samdur við tí, hann førir fram, tí ganga vit teir únevndu persónarnar eftir í seyminum, so er ikki tað heilt stóra at halda um.

Tá so Svend Åge sigur, at vit í javnaðarflokkinum ongan høvdu at seta fram,

so er hetta ikki heilt beint. Vit eru bara meira at okkum komnir. Vit kundu sett fleiri nøvn fram, men vit gera tað ikki, og sjálvur veit eg ikki, um vit hava havt møguleikan, tí teir, sum hava seldað frá, eru mærlíkt ókendir.

Kunnu vísa á mong góð fólk

Men um vit finga møguleikan, so kundu vit skotið upp á nógvar persónar, men vit vildu ikki gjørt tað út frá fleiri orsökum. T.d. hava fleiri av okkara besta fólk á ein ella annan hátt havt við tey tiltøk at gera, sum hava verið framd, og sum ikki øll

hepnadust líka væl, tá Tvøroyrar Flakavirki verður hildið uttanfyri.

Og sostatt hava vit eina felags ábyrgd av tí støðu, sum okkara samfelag er komið í, og tí hava vit í javnaðarflokkinum so mikið æru í okkum, at vit ikki fara at vísa á okkara fólk, men vit kundu uttan iva víst á fólk, sum vinnuliga eru greið í allar máttar, og sum hava verið við at ríkið føroyskt fiski- og reidrarvirki við stórum hegni, reidrarvirki, sum nú eru ríkin av fjórða ættarliði. Tað eru royndir persónar, sum reka hesi virki.

Tað eru tvey virki í Føroyum, sum nú verða ríkin av fjórða ættarliði. Og tað eru firma T.F. Thomsen við stjóranum Thomas Thomsen, og tað er firma N. J. Mortensen við stjóranum Gudmund Mortensen, bæði virkini eru á Tvøroyri.

Tey hava virkað síðuloypani við tað í Dagblaðnum á sinni skýrða sosialistisku royndarsiglingina, og hon hevur ikki forðað teimum í teirra virki, tvørturimóti.

At vit her kundu víst á persónar, sum ikki eru knýttir at politiskum avgerðum, men hava virkað innan fiski- og reidrarvirkssemi í hesi longu tíð, og teir vita, hvat teir hava við at gera, tað vísir, at virki teirra ú verða ríkin av fjórða ættarliði.

Tað kann vísast til, at hesi

virki hava ótarnað virkað, og úrslitið í dag prógvar, at tann sosialistiska royndarsiglingin royndist væl, og nú í krepputíðum er dygg samvinna við hini virkini á Tvøroyri. Jú, sanniliga, um vit finga møguleikan, so kundu vit víst á vinnulívsfólk óheft av gomlum forðum, sum væl kundu myndað hasa nevndina, ið hevur fingið til uppgávu at rætta tað føroyska samfelagið upp á rættkøl.

Fólkalokkurin og sambandsflokkurin eru væl umboðaðir í hesi nevnd og tað tykist sum um sjálvstýrisflokkurin eisini er komin við, og verður telvingin eftir teirra mynstri, so verða tað ikki tey, sum gjalda, sum skulu valda.

Tvøroyrar Flakavirki

Hvørja støðu Tvøroyrar Flakavirki fær í hesum leiki eri eg sera spentur uppá, tí hetta virkið fram um øll onnur hevur víst, at tað ber til, sjálvt í eini krepputíð, at virka og at útgera seg meira, tí hetta virkið er fólksins ogn, og tí má eisini fólkið fáa eina hómang av, hvar tey flóta.

Annars haldi eg, at okkara samfelag tykist at vera bundið á hond og fót, tá vit frá donsku stjórnini fáa eitt lán við so hørdum treytum, sum nú tær, ið eru settar við, og sum landsstýrið er gingið undir. Her má sannast, at tað er hart at vera fátækur.

Sammeta vit tær treytir, sum okkum eru settar við einum statsláni, við tey statslón og tilskot og kreppulán, sum danska stjórnin, henda og aðrar, hevur givið teimum sokallaðu tilafturskomnu londunum, sum í mongum føri eru tilafturskomin av innanhýsis stríði, so eru tey lánini frá donsku stjórnini rentufri, og uttan treytir, tí danir rokna við at gera handilssamvinnu við hesi lond.

Hjá Føroyum eru treytirnar so harðar, og orðaljóðið um um okkum á so lágu støði, at ein skuldi hildið at danskar politikarar ikki fylgja við tí, sum veruliga er hent og hendir.

Tá talan er um forbrúkk, so er alt forbrúkið í Føroyum komið donskum handilsmonnum til góða.

Viðurskifti okkara við Danmark gera tað, at vit ikki kunnu keypa ein sváulpinn uttan, at tað tænar onkrari danskari handilsfyrstøku. So, er tað nakar, sum hevur havt vinning av føroyska samfelagnum, so eru tað danskar handilsmenn og danska samfelagið.

Sverre Midjord